

Sunet și lumină

Prezențe constante, dar îndeobște singulare, în ambianța culturală de vară a Capitalei noastre, spectacolele de „Sunet și lumină” au marcat un ascendent nu numai cantitativ ci și valoric în sezonul estival de curând încheiat.

Sub acest generic au fost reunite nu mai puțin de cinci premiere care s-au desfășurat simultan, pe o bună perioadă de timp, în diferite locuri reprezentative ale Bucureștilor. Se poate vorbi deci de o veritabilă stagiune de „Sunet și lumină”, de altfel prima de la apariția, în 1967, a acestor reprezentații de sinteză audio-vizuală în țara noastră.

Genul ca atare se impune, iar perseverența și sprijinul concret acordate, pentru susținerea ideii, de către Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al Municipiului București, precum și sollicitudinea manifestată, în acest an, de o mare parte dintre instituțiile lirice și dramatice ale Capitalei meriță a fi, fără rezerve, aplaudate.

Cum era și firesc, ambiantele naturale alese, în vederea prezentării acestor manifestări artistice nocturne, s-au intercondiționat cu scenariile ce au stat la baza spectacolelor respective.

Monumental Eroilor Patriei, altoreliefurile ce îl mărginesc și clădirea Academiei Militare au constituit argumentul unui vibrant spectacol patriotic intitulat semnificativ: *Eroi — au fost, eroi sînt încă*. Aici, pe dealul Cotrocenilor, unde odinioară pandurii lui Tudor și-au așezat tabăra, iar peste ani urmașii urmașilor lor, în timpul evenimentelor de la 23 August 1944, își apărau, ca și atunci, ființa și demnitatea neamului, s-au rememorat pagini glorioase din istoria plină de jertfe dar de pilduitoare eroism a poporului nostru, s-au amintit fapte trecute și prezente, s-au evocat nume, locuri și momente de răsunset în conștiința națională.

Răsfoind cartea de amintiri a vechii Curți domnești, scenariul Liei Crișan a adus mărturie demne de laudă despre trecutul acestui monument istoric, mărturie pe care le-a racordat la istoria, de ieri și de azi a cetății lui Bucur și a pămîntului românesc.

În Cișmigiu, Teatrul Mic a continuat tradiția, începută aici în 1971, de prezentare a unor pagini antologice — cu precădere de inspirație patriotică — datorate scriitorilor ale căror busturi de piatră străjuiesc rotonda parcului central al Capitalei noastre.

Curtea interioară a muzeului „George Enescu” a servit drept cadru pentru evocarea unor aspecte semnificative din viața și activitatea marelui nostru muzician, iar într-o frumoasă poiană din parcul Herăstrău, mărginită de copaci umbroși, împresurată de statui și amenajată cu câteva elemente rustice de bun gust (fintini, o căpîți de fin, un ghiab etc.), coordonatorii spectacolului, actorul George Bănică și arhitectul Petre Pădureț, au încercat să materializeze în ipostaze inedite nemuritoare versuri eminesciene.

După cum se poate observa, tematica spectacolelor de „Sunet și lumină” a fost variată, ceea ce a condus, cum era și de așteptat, la modalități diferite de rezolvare a scenariilor propuse. Și, în bună măsură intențiile realizatorilor s-au înseris pe coordonatele genului — chiar dacă au existat o serie de discrepanțe între mijloacele materiale avute la dispoziție și cerințele textelor, cînd nu s-a interesat ca însăși scenariile respective să nu fi fost suficient raportate la aceste posibilități. În genere se poate însă afirma că o parte, mai mică sau mai mare, din secvențele fiecărui spectacol, și toate reprezentațiile la un loc, au avut darul să cristalizeze o imagine mult mai exactă decît pînă acum, privind virtuțile artistice și condițiile de realizare a unor asemenea manifestări.

Așa cum, de altfel, rezultă și din denumirea lor, spectacolele de acest gen își justifică existența artistică și forța lor emoțională prin modul în care textul scris își găsește concretizarea în potențialul virtual creator al sunetului și al luminii. Printr-o justă repartizare și poziționare a aparatelor de iluminat, precum și prin folosirea adecvată a filtrelor de culoare se pot obține efecte plastice și dramatice, sugestive și emoționante, în deplină concordanță cu vocea omenească și cu efectele sonore înregistrate pe bandă de magnetofon.

Coloanele, capitellurile, bolțile și arcadele de pe traseul itinerant de la Curtea Veche, valorificate prin lumină de către electricienii Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra”, îndrumați de Titu Trandafiridis, au căpătat contururi inedite și pline de farmec în întunericul nopții. În spectacolul *Amintirea scriitorilor*, prezentat în parcul Cișmigiu, efectul de flăcări pe soclul statuii lui Bălcescu sau tricolorul luminos ce înfășura postamentul bustului lui Vasile Alecsandri intensificau fiorul profund patriotic al momentelor respective. Tot aici,

Titii Constantinescu a găsit câteva soluții deosebit de interesante de schimbare a fizionomiei portretului dăltuit în piatră a lui Mihai Eminescu, prin folosirea combinată a mai multor surse de lumină, diferite colorate, a unor efecte de nori și a reglajului intensității luminoase. Monumentul Eroilor Patriei — luminat lateral sau prezentat în siluetă pe fondul luminos al Academiei Militare — reprezintă două dintre sevențele reușite ale spectacolului girat de Teatrul de Comedie împreună cu Teatrul „C. I. Nottara” și regizat de Dan Dinulescu.

Realizarea unei perspective aeriene prin amplasarea rațională a aparatelor de iluminat și folosirea corectă a filtrelor colorate sau modelarea subtilă, cu ajutorul luminii, a elementelor decorative în spectacolul *Noapți de vară*, din parcul Herăstrău, au avut darul să consolideze atmosfera intimă, creată de versul eminescian (lumini: Victor Geiculescu și Cristian Lăcustă).

Cînd efectele luminoase, ambianța sonoră și cuvîntul rostit fuzionează în structura lor intimă și nu formal, potențialul artistic al acestor reprezentații ating punctul lor culminant. Unul dintre cele mai frumoase momente ale spectacolului *Timpul și piatra*, regizat de Petre Popescu la Curtea Veche, a fost acela în care fragmentul din „Scrisoarea a III-a”, recitat de George Vrăca, era completat de un fond sonor adecvat și ilustrat vizual pe întreaga față a acestui monument istoric. Variațiile bruște ori lente de lumină, albă și colorată, efectele de foc pe zidurile Curții domnești furnizau un suport optic sugestiv narației crîncenei bătălii de la Rovine.

În spectacolul organizat de Teatrul Giulești la Herăstrău, dialogul dintre Luceafărul, materializat printr-un spot luminos suspendat la înălțime, și fecioara îndrăgostită de astrul nopții — o statuie din marmură într-o lumină ceaastă — era susținută și de un relief sonor corespunzător.

Pentru fragmentul din *O scrisoare pierdută*, de la rotonda scriitorilor, regizoarea Karin Rex a găsit o soluție ingenioasă: bustul lui Caragiale era prezentat sub înfățișări diferite, pulsațiile luminoase fiind perfect sincronizate cu voicile personajelor, ce participau la dialogul cu Agamiță Dandanache.

Specificul spectacolelor de „Sunet și lumină” rezidă și în faptul că trecerile de la o secvență la alta se fac pe nesimțite, neexistînd pauze de lumină între diferite momente ale scenariului ci doar gradații variabile ale nivelurilor de iluminare. Din păcate această cerință nu și-a găsit o rezolvare favorabilă, cu excepția — și aici doar parțială — a unor secvențe din spectacolele de la Curtea Veche și din Cișmigiu.

Folosirea excesivă a proiecțiilor a limitat și mai mult posibilitatea obținerii unor efecte dinamice de lumină. Spectacolul *Mi-am slujit țara*, dedicat memoriei lui George Enescu, nu se poate încadra de fapt între limitele genului deoarece a constat practic dintr-o suită de diapozitive, e drept de bună calitate, in-

solțite de un comentariu sonor. Cele cinci sau șase situații de lumină erau destul de statice, fiind practic rupte de conținutul scenariului.

Ne-am fi așteptat ca la acest spectacol, organizat de Filarmonica „George Enescu” și Teatrul de Operă, să se evoce exclusiv prin intermediul sunetului și luminii câteva momente din viața marelui muzician, a cărui existență era legată de locul reprezentației. Cu atât mai mult cu cît și scenariul, sobru și concis, semnat de Radu Gheciu oferea în germene acest prilej.

Aceeași situație, dar într-o măsură ceva mai mică, s-a întîmplat și la spectacolul de la Academia Militară. Mișcările proiectoarelor erau vădit stînjinite de cele patru mari ecrane de proiecție ce încadrau monumentul. În plus, scenariul lui Bogdan Ullnu, fiind prea încălecat cu date, citate și pagini de cronică, uneori nu a putut fi concretizat vizual prin lumină, proiecții de filme și de diapozitive.

Fonoteca Radioteleviziunii, acest tezaur de euget românesc, a oferit cu generozitate pagini antologice în lectura unor mari personalități ale culturii noastre. L-am reauzit pe Tudor Arghezi rememorînd înțiluirea sa cu Mihai Eminescu. L-am ascultat pe Mihail Sadoveanu, recitînd „Sara pe deal” sau povestind basmele lui Creangă. Timbrul inegalabil a lui George Vrăca sau farmecul vocii lui Ludovic Antal au înecat din nou auzul celor prezenți la aceste spectacole. Și, în acest context, putem spune că regretăm faptul de a nu-l fi simțit mai aproape de noi, prin vocea sa, pe George Enescu.

Alături de acești mari dispăruți, actori de prestigiu ai teatrelor noastre, la care s-au adăugat corul „Madrigal” și alte ansambluri vocale, și-au adus contribuția la realizarea coloanei sonore.

Din lungă listă a interpreților amintim pe: Dina Cocea, Radu Beligan, George Calboreanu, Irina Băchițeanu-Șirianu, Emil Botta, Gh. Ionescu-Gion, Fory Eterle, Constantin Codrescu, Emanoil Petruț, Silviu Stănculescu, Dinu Ianculescu, George Onicea, Leopoldina Bălănuță, Mircea Basta, Gina Petrini și pe muzicologul George Șbircea. Și regretăm că nu putem enumera pe toți cei ce și-au „împrumutat” vocea și și-au dăruit talentul interpretativ pentru realizarea acestor spectacole.

Ilustrația muzicală și înregistrările de foarte bună calitate se datoresc unor cunoșcători specialiști ca: ing. Lucian Ionescu, Timuș Alexandrescu, Romeo Chelaru, Mihai Bengeanu etc. Iar amplificarea sonoră, în vizibil progres față de anii precedenți, a fost aproape fără cusur în spectacolul *Eroi au fost, eroi sînt încă*.

Depășind faza de experiment dar atîngînd doar parțial cotele artistice superioare ce le reclamă asemenea reprezentații, stagiunea de „Sunet și lumină”, pe care am consemnat-o, constituie un punct de referință promițător pe fișa spectacologică a acestor manifestări audio-vizuale.